

Ελληνικός Κόμβος Επαγρύπνησης για ένα Ασφαλέστερο Διαδίκτυο
Υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

*Προτάσεις σχετικές με το θέμα «Ηλεκτρονικό παιχνίδι και Internet Café»
όπως κατατέθηκαν στην Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Έρευνας
και Τεχνολογίας της Βουλής των Ελλήνων, στις 19 Μαρτίου 2008*

Ο Ελληνικός Κόμβος Επαγρύπνησης για ένα Ασφαλέστερο Διαδίκτυο

Ο Ελληνικός Κόμβος Επαγρύπνησης για ένα Ασφαλέστερο Διαδίκτυο υπάγεται στο πρόγραμμα πλαίσιο *Safer Internet Plus* της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Στόχος του Κόμβου και της αντίστοιχης εκστρατείας Safer Internet είναι να αφυπνίσει όλους τους Έλληνες και να τους ενημερώσει για τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να προστατευθούν οι ίδιοι αλλά και να προστατεύσουν αποτελεσματικά τα παιδιά τους από τους κινδύνους που εγκυμονούν από τη μη ορθή χρήση των διαδραστικών τεχνολογιών, όπως είναι το Διαδίκτυο και το κινητό τηλέφωνο. Αυτό επιτυγχάνεται με την υλοποίηση πλειάδας πολυμορφικών εκδηλώσεων και δράσεων που δρομολογούνται σε διετή βάση. Οι δράσεις εναρμονίζονται με τα αποτελέσματα των ερευνών του Ευρωβαρόμετρου όπως και Εθνικών ερευνών που αφορούν στο Διαδίκτυο και στην κινητή τηλεφωνία, τη γνώση ή άγνοια των κινδύνων και τη σωστή χρήση του, έτσι ώστε οι ενέργειες που υλοποιούνται να έχουν το μέγιστο αποτέλεσμα.

Πυρήνα της εκστρατείας στην Ελλάδα αποτελεί ο ιστοχώρος www.saferinternet.gr ο οποίος απευθύνεται σε μικρούς και μεγάλους παρέχοντας πληροφορίες και ενημερωτικό υλικό για ένα ευρύ φάσμα θεμάτων που σχετίζονται με την ασφαλή χρήση του Διαδικτύου και των κινητών τηλεφώνων.

Ο Ελληνικός Κόμβος συνεργάζεται στενά με άλλους 26 Εθνικούς Κόμβους στην Ευρώπη¹, μαζί με τους οποίους συνθέτει το Πανευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Κόμβων *Insafe* (www.saferinternet.org). Επίσης, συνεργάζεται στενά με την ανοιχτή γραμμή επικοινωνίας *SafeLine* (www.safeline.gr), η οποία έχει ως πρωταρχικό στόχο να παράσχει ένα σημείο επικοινωνίας για τους χρήστες που επιθυμούν την καταγγελία παράνομου ή επιβλαβούς περιεχομένου που βρίσκουν στο Διαδίκτυο. Η *SafeLine* είναι μέλος του Ευρωπαϊκού Συνδέσμου Παρόχων Ανοικτών Γραμμών για το Ίντερνετ *Inhope* (www.inhope.gr).

Τα δίκτυα *Insafe*, *Inhope* καθώς και όλοι οι εθνικοί κόμβοι και οι ανοιχτές γραμμές επικοινωνίας τελούν υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Εμπειρία – προβληματισμοί

Ο Ελληνικός Κόμβος Επαγρύπνησης για ένα Ασφαλέστερο Διαδίκτυο, μέσα από την εμπειρία του και την καθημερινή του επαφή με το Ελληνικό κοινό, θεωρεί ότι στην επίτευξη της ασφάλειας των διαδραστικών μέσων μπορούν να συμβάλουν οι παρακάτω δράσεις:

- Δράσεις που αφορούν στα (ποινικά και άλλα) αδικήματα που τελούνται μέσω των μέσων.
- Δράσεις για την διασφάλιση της υγείας και ευημερίας ανηλίκων και ενηλίκων.
- Δράσεις που στοχεύουν στην ανάπτυξη της «ικανότητας στη χρήση των μέσων».

Ο Ελληνικός Κόμβος αναλαμβάνει δράσεις που στοχεύουν στην ενημέρωση και αφύπνιση του ελληνικού κοινού για τη σημασία της «ικανότητας στη χρήση των μέσων». Έχει όμως ως στόχο του, από το 2009 και μετά, και με τη στενή συνεργασία της Μονάδας Εφηβικής Υγείας της β' Παιδιατρικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, να ασχοληθεί πολύ στενά με το θέμα της υγείας των νέων σε σχέση με τη χρήση του Διαδικτύου.

¹ Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Κύπρος, Τσεχία, Δανία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ολλανδία, Ουγγαρία, Ισλανδία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Νορβηγία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Σλοβενία, Ισπανία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Πολωνία, Ρουμανία.

Ηλεκτρονικό παιχνίδι & Internet Café

Σύμφωνα με στοιχεία που προέκυψαν από την έρευνα της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας² σχετικά με τη χρήση των νέων τεχνολογιών για το έτος 2007, η πλειοψηφία των παιδιών 12-15 ετών που κατά το α' τρίμηνο του 2007 έκανε χρήση του Διαδικτύου, είχε πρόσβαση από το χώρο του σχολείου ή από την κατοικία του. Ωστόσο, το 27,8% των παιδιών απέκτησε πρόσβαση από άλλους χώρους, το 99,8% των οποίων αποτελούν τα Internet Café. Τα Internet Café επισκέπτονται κατά 71,8% αγόρια και κατά 28,2% κορίτσια. Σύμφωνα με την έρευνα, **το 70,5% των νέων ηλικίας 16 – 19 ετών χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο, κυρίως, για παιχνίδια, μουσική και κατέβασμα εικόνων, καταλαμβάνοντας την πρώτη θέση στους λόγους πρόσβασης στο Διαδίκτυο.**

Και για το έτος 2008 τα στοιχεία καταδεικνύουν την ευρεία χρήση των καταστημάτων παροχής υπηρεσιών Διαδικτύου από τους ανήλικους. Σύμφωνα με την έρευνα του Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας³ που δημοσιεύθηκε στις 14 Οκτωβρίου 2008, το 21% των παιδιών ηλικίας 10-15 ετών χρησιμοποίησε το Διαδίκτυο τους τελευταίους τρεις μήνες από κάποιο Internet Café. Σύμφωνα με την έρευνα, **το 67% των παιδιών αυτών των ηλικιών χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο για να παίξει ή να κατεβάσει παιχνίδια, φωτογραφίες, κ.λπ., καταλαμβάνοντας και πάλι την πρώτη θέση στους λόγους χρήσης του Διαδικτύου**⁴.

Από την καθημερινή επαφή του Ελληνικού Κόμβου με τους εκπαιδευτικούς γινόμαστε συχνά δέκτες παραπόνων τους για το γεγονός ότι απέναντι από τα σχολεία έχουν ανοίξει Internet Café, με αποτέλεσμα, μετά την λήξη του μαθήματος πολλοί μαθητές να μην πηγαίνουν καν στα σπίτια τους.

Μέσω των εθνικών κόμβων που απαρτίζουν το δίκτυο Insafe, πληροφορηθήκαμε ότι στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες δεν υπάρχει νομοθεσία που να αφορά στα καταστήματα παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Ωστόσο, υπάρχουν κάποιες πολύ ενδιαφέρουσες πρωτοβουλίες και δράσεις:

α) Βέλγιο

Από 1 Μαρτίου 2007, στο Βέλγιο ισχύει νόμος που αφορά στα ωράρια λειτουργίας των εμπορικών καταστημάτων, με ειδική αναφορά στα καταστήματα παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, στα οποία υπάγονται και τα Internet Café (βλ. παράρτημα). Σύμφωνα με τη νομοθεσία αυτή, τα Internet Café δεν επιτρέπεται να ανοίγουν πριν τις 5 π.μ. και θα πρέπει να κλείνουν το αργότερο στις 8 μ.μ., εκτός και εάν η τοπική αυτοδιοίκηση έχει λάβει διαφορετική απόφαση.

² Έρευνα χρήσης τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας από τα νοικοκυριά, έτους 2007. Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος. Το Δελτίο Τύπου της έρευνας είναι διαθέσιμο στην παρακάτω ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.statistics.gr/Deiktes_menu_per_year.asp?D_menu=SFA_3&Dnid=%20-%20Τεχνολογίες%20Πληροφόρησης%20και%20Επικοινωνίας%20από%20τα%20Νοικοκυριά&year=2007 & http://www.statistics.gr/gr_tables/S803_SFA_3_DT_AN_07_03_Y.pdf

³ Έρευνα για τη χρήση των νέων τεχνολογιών από τα παιδιά, έτους 2008. Παρατηρητήριο για την ΚτΠ. Η έρευνα είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση: <http://www.observatory.gr/page/default.asp?la=1&id=2101&pk=418&return=2101>

⁴ Τα στοιχεία αυτά προστέθηκαν μετά την κατάθεση των προτάσεων στην Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Έρευνας και Τεχνολογίας της Βουλής, ειδικά για την συνεδρίαση του Συνηγόρου του Πολίτη, στις 30 Οκτωβρίου 2008.

β) Νορβηγία / Ισλανδία

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η άποψη κόμβων της Σκανδιναβίας. Στη Νορβηγία δεν υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο καθώς δεν τίθεται ζήτημα σχετικά με τα Internet Café, τα οποία είναι πολύ λίγα. Αντίθετα, υπάρχει πλειάδα καταστημάτων που προσφέρουν δωρεάν πρόσβαση στο Διαδίκτυο, όπως εστιατόρια ή συμβατικές καφετέριες. Στη Νορβηγία το 60% των παιδιών μεταξύ 8 και 18 ετών έχουν τον δικό τους υπολογιστή. Η πρόσβαση στο Διαδίκτυο γίνεται δε, σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα, από το σπίτι (σε ποσοστό 98%).

Οι Ισλανδοί συνάδελφοι, επισημαίνουν ότι ούτε στη χώρα τους υπάρχει σχετικό νομοθετικό πλαίσιο καθώς τα Internet Café δεν είναι πολύ διαδεδομένα, **αφού η οικιακή πρόσβαση στο Διαδίκτυο αγγίζει το 100%**.

Το καθεστώς των παραπάνω χωρών μας δείχνει, ότι η σχεδόν 100% διείσδυση του Διαδικτύου στα νοικοκυριά (μέσω φθηνών ευρυζωνικών συνδέσεων) και η αντιμετώπισή του ως ένα αγαθό δημοσίως προσβάσιμο είναι καταλυτικός παράγοντας στην εξοικείωση και επομένως στην ορθή χρήση του.

γ) Ισπανία

Ο Ισπανικός κόμβος ξεκίνησε μια καμπάνια με τίτλο «Cibercentro amigo» (φιλικό Internet Café). Μέσω της καμπάνιας αυτής ο κόμβος απονέμει μια «**σφραγίδα ποιότητας**» σε όσα Internet Café έχουν ξεχωριστούς υπολογιστές για τα παιδιά, με εγκατεστημένα συστήματα φιλτραρίσματος, αλλά και σε όσα Internet Café έχουν διαμορφώσει ένα σημείο ενημέρωσης για τα ζητήματα ασφάλειας. Η καμπάνια στέφθηκε με επιτυχία. Ήδη ως αποτέλεσμα, η τοπική κυβέρνηση της περιοχής Ριόχα υποχρέωσε όλα τα Internet Café της περιοχής να ενταχθούν στην καμπάνια.

Πριν την έναρξη της καμπάνιας διεξήχθη εις βάθος έρευνα για τα Internet Café. Τα αποτελέσματά της είναι πολύ σημαντικά: 69% των παιδιών 11-17 ετών επισκέπτονται τα καταστήματα αυτά για να παίξουν ηλεκτρονικά παιχνίδια. 15% των παιδιών πηγαίνουν για να επισκεφθούν ιστοσελίδες με πορνογραφικό περιεχόμενο, 9% για να επισκεφθούν σελίδες με πολύ βίαιο περιεχόμενο και 6% για σελίδες με ρατσιστικό και ξενοφοβικό περιεχόμενο. Η έρευνα συμπεραίνει ότι 15 - 20% των παιδιών επισκέπτονται σελίδες με παράνομο ή επιβλαβές για αυτά περιεχόμενο.

Δύο ακόμη πολύ σημαντικά στοιχεία είναι ότι το 64% των παιδιών παραδέχεται ότι στα Internet Café δεν υπάρχει κανένας έλεγχος από ενηλίκους ενώ οι το 72% λέει ότι δεν υπάρχουν εγκατεστημένα φίλτρα περιεχομένου. Θεωρούμε ότι τα παραπάνω δεδομένα δεν είναι πολύ μακριά από την ελληνική πραγματικότητα.

Η πρόταση του Κόμβου

Ο Ελληνικός Κόμβος θεωρεί ότι στην Ελλάδα πρέπει να διαμορφωθεί θεσμικό πλαίσιο που θα καθορίζει τον τρόπο λειτουργίας των καταστημάτων που προσφέρουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο, τα γνωστά ως Internet Café. Το θεσμικό πλαίσιο πρέπει να καθορίζει με σαφήνεια το ωράριο λειτουργίας των καταστημάτων αυτών τη στιγμή που σήμερα στην Ελλάδα τα περισσότερα Internet Café λειτουργούν επί 24ώρου βάσεως. Επίσης, οι προσπάθειες για φθηνή ευρυζωνική σύνδεση σε όλη την επικράτεια πρέπει να ενταθούν, καθώς, όπως σε άλλες χώρες θα μπορούσαν να παρέχουν φθηνή και (ευχής έργον) δωρεάν σύνδεση στο Διαδίκτυο προς όλους τους Έλληνες πολίτες μέσα από την τοπική αυτοδιοίκηση, σε κέντρα νέων, σε δημόσιες βιβλιοθήκες, αλλά

ακόμα και σε εστιατόρια ή συμβατικές καφετέριες, έτσι ώστε το Διαδίκτυο να αποτελέσει ευρέως προσβάσιμο αγαθό, κάτι που συμβαίνει σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες.

Επιπλέον, εκτός του ωραρίου πρέπει να ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με την πρόσβαση των ανηλίκων και τον τρόπο χρήσης των υπηρεσιών που προσφέρονται. Θα πρέπει να βρεθεί ένας αποτελεσματικός τρόπος υποχρεωτικού ηλικιακού ελέγχου και να καθοριστούν ξεχωριστοί υπολογιστές για τους ανήλικους επισκέπτες στους οποίους θα υπάρχουν εγκατεστημένα συστήματα φιλτραρίσματος περιεχομένου. Επιπλέον, στους χώρους για τους ανηλίκους θα πρέπει να υπάρχει μεγαλύτερος έλεγχος από κάποιον ενήλικο ώστε να μπορεί άμεσα να αντιμετωπιστεί υπεύθυνα οποιοδήποτε πρόβλημα ή ατυχές περιστατικό προκύψει.

Τέλος, θεωρούμε ότι η διεξαγωγή μιας αντίστοιχης έρευνας όπως αυτής του Ισπανικού Κόμβου θα έδινε τις κατευθυντήριες γραμμές για τις παραπάνω προτεινόμενες δράσεις.

Ο ρόλος της οικογένειας

Τα αποτελέσματα της πρώτης ποιοτικής έρευνας του Ευρωβαρόμετρου⁵ γύρω από την γνώση της ασφαλούς χρήσης του Διαδικτύου από παιδιά έδειξαν ότι η χρήση του Διαδικτύου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το οικογενειακό περιβάλλον. Στην έρευνα, τα Ελληνόπουλα δήλωσαν ότι αποφεύγουν να απευθυνθούν στους γονείς τους σε περίπτωση προβλήματος – οι οποίοι τις περισσότερες φορές δεν είναι εξοικειωμένοι με τη τεχνολογία – γιατί φοβούνται ότι θα τους επιβάλλουν (ανάιτια κατά τη γνώμη τους) ακόμη αυστηρότερους κανόνες και περιορισμούς στη χρήση του Διαδικτύου. Έτσι, προτιμούν να συζητούν τέτοια προβλήματα με τους φίλους τους.

Τα αποτελέσματα αυτά μας δείχνουν για μια ακόμη φορά πόσο επιτακτική είναι η ανάγκη να καταλάβουμε όλοι μας ότι, πέρα από τον ρόλο της Πολιτείας, πρέπει και εμείς οι ίδιοι ως γονείς, εκπαιδευτικοί, αλλά και ως Έλληνες πολίτες να αναλάβουμε δράση και να συνεισφέρουμε ενεργά στην επίτευξη του στόχου. Δεν επιτρέπεται εν έτει 2008 να θεωρούμε τον υπολογιστή ή το Διαδίκτυο «δαίμονα τον καιρών» ή «μη αναγκαίο εργαλείο», τη στιγμή που τα παιδιά μας ζουν και μεγαλώνουν κοντά στη τεχνολογία. Επίσης, δεν μπορούμε εμείς οι ίδιοι να αποδοκιμάζουμε τα Internet Café και από την άλλη να αφήνουμε το παιδί μας ώρες ολόκληρες σε τέτοιους χώρους, επειδή εκείνη τη στιγμή μας εξυπηρετεί, ή με την αιτιολογία ότι «έτσι ξέρουμε πού είναι», ή γιατί έτσι έχουμε ελεύθερο χρόνο για εμάς.

Ο ρόλος της οικογένειας στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού, στην ανάδειξη της κριτικής σκέψης, στην απόκτηση σωστής συμπεριφοράς απέναντι στον συνάνθρωπο, είτε στον φυσικό είτε στους εικονικούς κόσμους, είναι καταλυτικός. Και, ας έχουμε πάντα στο νου μας ότι οι δράσεις μας, είτε του Ελληνικού Κόμβου Επαγρύπνησης για ένα Ασφαλέστερο Διαδίκτυο, είτε οποιουδήποτε άλλου φορέα, δεν μπορούν να λύσουν προβλήματα μέσα στην οικογένεια που προϋπήρχαν του μέσου, και τα οποία πολλοί γονείς ως εύκολη λύση αποδίδουν, τώρα, στην τεχνολογία. Αυτό είναι αποκλειστική υποχρέωση και δικαίωμα του γονέα.

⁵ Η αναλυτική έκθεση για την Ελλάδα είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση

http://ec.europa.eu/information_society/activities/sip/docs/eurobarometer/qualitative_study_2007/greece.pdf

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε την περίοδο 4-5/2007 μέσω συνεντεύξεων με παιδιά ηλικίας 9-10 και 12-14 ετών, που προέρχονταν από τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ, τη Νορβηγία και την Ισλανδία.